СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 183. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 8. серпня, 1928. VOL. XXXVI. No. 183. Jersey City, N. J., Wednesday, August 8, 1928. THREE CENTS.

БУДЖЕТ НА 1929 РІК ВИНОСИТЬ $3.700.000.000

МИМО МИРОВОЇ ПРОПОЗИЦІЇ КЕЛЛОГА ВИДАТКИ НА АРМІЮ ПОДВОЄНО. ВИНОСЯТЬ ВОНИ ВЕЛИКАНСЬКУ СУМУ, БО $659,000,000.

СУПІРІОР, Висканзин, 6. серпня. — Буджетовий директор генерал Лорд предложив президентови Кулиджови буджет на фіскальний рік 1929, який зачинається з днем 1. липня 1929 року. Президент поробив незначні зміни, не торкаючи одначе таких сум як $550,000,000, призначених на зменшення державного довгу, ні $659,000,000, які призначені на народну оборону. Предложені видатки на армію більші від попередних з 1928 року на 39 міліонів долярів. Тим буджетом не є обнятий почтовий дефіцит, який виносить сто міліонів і який думають покрити через підвишку почтових оплат.

ІГУМЕНЮ УВАЖАЮТЬ БОЖЕВІЛЬНОЮ.

ЕПИСКОПИ ОГОЛОШУЮТЬ СТЕЙТМЕНТ, В ЯКІМ ОБОРОНЯЮТЬ КАТОЛИЦЬКУ ЦЕРКВУ ВІД ЗАКИДІВ СПІВУЧАСТИ В УБИЙСТВІ ОБРЕГОНА. В СТЕЙТМЕНТІ КАЖЕТЬСЯ, ЩО МАТИ ІГУМЕНЯ, ЩО МАЛА ВПЛИВАТИ НА УБИЙНИКА ОБРЕГОНА, УМОВО ХОРА.

МЕКСИКО СИТІ, 8. серпня. — Епископ Де ля Мора оголосив від імени мексиканського епископату стейтмент, в якім обороняє католицьку церкву і духовенство від всякої звязи з убийством вибраного президента Обрегона. В стейтменті кажеться, що церква не може відповідати за те, коли трапиться, що якийсь священик чи якась монахиня замішані в злочині. До того стейтмент стверджує, що це відома річ, що мати настоятелька де ля Ллята походить з родини, в котрій було декілька случаїв божевілля та яка сама умово хора.

Ігумея де ля Ллята це та, про яку зізнавав убийник Обрегона Джозе де Леон Тораль, що саме вона вплинула на него і наклонила посередно до убийства, коли говорила, що колиб згинув Обрегон, Каєс і другі вороги церкви, то церква булаб звільнена від мучеництва.

НОРДИЙСЬКА ВИСШІСТЬ — БАЙКА.

НЕ МАЄ ЗА СОБОЮ НІЯКОГО НАУКОВОГО УГРУНТОВАННЯ. НЕМА НІДЕ ЧИСТОЇ РАСИ. НАВІТЬ КРАСКА ТІЛА НЕ Є МІРИЛОМ ДЛЯ КЛЯСИФІКАЦІЇ НАРОДІВ.

ВИЛІЄМСТАВН, Масс., 6. серпня. — Професор вашінгтонського університету Р. Д. Мекензі мав в Політичнім Інституті виклад про теорію нордийської висшости. Він каже, що з наукового боку, біольогічного чи технічного, нема ніяких підстав уважати цю теорію доцільною. Поняття расовисти є дуже складне, бо народи світа дуже помішані. Навіть не можна клясифікувати людей після краски тіла, бо тоді треба би було в той спосіб клясифікувати і квіти. Барва тіла є одначе великим соціольогічним знаменем, яке ділить людей. Білий чоловік є в великій меншости над Пасифіком, де живе 800,000,000 людей. І це неможливо думати, щоби Пасифік належав тільки до білого чоловіка. Твердження, що нордийські племена стоять вище орієнтальних, бо в перших вище розвинена техніка, не має рівнож ніякого наукового узасаднення.

СТРАЙК ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ОХОПЛЮЄ РОБІТНИКІВ В ТКАЛЬНЯНИХ ФАБРИКАХ В ФОЛЛ РИВЕР.

ФОЛЛ РИВЕР, Масс., 6. серпня. — Робітники двох ткальняних фабрик вийшли на страйк, домагаючися привернення скасованої 10 процентової підвишки і нового підвищення заробітної платні о дальших 10%.

ЗА СМИТОМ, АБО НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ЕКЗЕКУТИВІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ СМИТ МАЄ БАГАТО ПРИХИЛЬНИКІВ. НІХТО НЕ ПІДНІС ГОЛОСУ ПРОТИ НЬОГО.

АТЛЯНТИК, СИТІ, Н. ДЖ., 6. серпня. — Через кілька годин дебатовано над тим, кого має попертн Американська Федерація Праці при слідуючих виборах президента. Кількох бесідників виголосило горячі промови за Смитом. Але більшість заявляється мабуть за тим, щоби офіціяльно Федерація була невтральною і не заявлялася за ніяким кандидатом. Кожда юнія буде могла собі голосувати як схоче. Це буде краще для організації. Так говорили прихильники невтральности. Проти Смита не було ніякого голосу, а Гувер не мав знова жадних симпатиків і його кандидатури не брали навіть під увагу. На завтрішнім засіданню справа та буде остаточно вирішена.

РЕСКОБ СТУДІЮЄ.

ПОКЛИКАВ ПРОФЕСОРА ЕКОНОМІЇ, ЩОБИ ПЕРЕСТУДІЮВАТИ ФАРМЕРСЬКЕ ПИТАННЯ.

НЮ ЙОРК, 6. серпня. — Джан Рескоб, голова Народного Демократичного Комітету попросив професора економії Зелігмана, щоби перейшов з ним фармерське питання. Рескоб заявив, що він на разі не може забрати ніякого голосу в фармерській справі, бо він її не розуміє, ні навіть не читав проекту Мек Нері-Гогена. Завдасть собі одначе труду, вглубитися в ту проблему і розвяже її так, щоби фармери були задоволені.

ВІЧЕ В ШКІЛЬНИХ СПРАВАХ У ЛЬВОВІ.

В середу, 17-го червня, відбулося в салі „Сокола-Батька" віче в шкільних справах, уладжене Народньою Організацією Українців м. Львова. Віче відкрив о год. 6-тій пос. Дмитро Паліїв і покликав на секретаря п. А. Желіска. Реферував пос. Хруцький, який представив стан українського шкільництва під Польщею й подав засоби, якими треба боронити українську школу. В дальшій черзі говорили пос Великанович, сен. Галущинський і пос. Мілена Рудницька.

Після промови послів виступали з запитами деякі з присутних громадян, як о. сов. Стефанович, п. Паньків, п-і Федорчакова, п. Штокман, п. Чорний та інж. Федецький. На запити відповідав пос. Целевич, який підчеркнув, що праця парляментарної репрезентації тільки тоді може бути успішна, якщо її підтримає ціле українське громадянство.

Останний забрав слово пос Паліїв, який проводив вічем. Бесідник зазначив на самому вступі, що Українська Парляментарна Репрезентація не спускаючи з ока дрібниць, бореться за повалення цілої теперішньої системи. В цьому місці присутний на вічу представник влади надкомісар Бехметюк розвязав віче. Учасники розійшлися зі співом національних пісень.

ОРДЕР ПІСЛЯ СМЕРТИ.

В офіціяльних варшавських звістках про останні відзначення „золотим хрестом заслуги" находимо теж прізвище візитатора шкіл кураторії львівської шкільної округи Івана Матіїва, про якого смерть у Варшаві досі не знають. Хрест, але нагробний.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Урядникам і Членам відділу 247-го в Wilmington, Del., подається до відома, що на зборі, які відбудуться в неділю, дня 10-го серпня с. р. в шкільній гали 608 South Heald St., о год. 7-мій вечером прибуде головний предсідатель У. Н. Союза Т. Грицей.

Проситься всіх урядників і членів відділу 247. У. Н. Союза явитися точно в означенім часі і місци для полагоджения важної справи.

Іван Каштанюк,
гол. рек. секретар У. Н. С.

ПРОТИПОЛЬСЬКІ ФІЛЬМИ.

Польська преса подає з істеричним обуренням вістку, що Німці вже виготовили і будуть висвітлювати на Горішнім Шлеську нову протипольську кінематографічну фільму п. н. „Польнише Віртшафт" (польська господарка). Ця фільма має бути незвичайно обидлива для польської національної чести й є вже третою після відомих протипольських фільм: „Горіючий кордон" та „Замучена країна", де також зілюстровані відносини на польській частині Горішнього Шлеську.

АРЕШТУЮТЬ ЗА АНТИСЕМІТИЗМ.

Останніми часами большевики взялися гостро карати всякі прояви антисемітизму в Рад. Союзі. Після кількох арештувань за антисемітизм в Київі та Одесі прийшла черга на білоруський Минськ. В Минську арештували за антисемітизм весь жіночий персонал доглядачок дитячої клініки. Большевицька преса заявляє, що антисемітизм буде каратися як злочин... контрреволюції.

НА ЗНИЩЕННЯ ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ.

До берлінського „Руля" доносять про чергове, просто неймовірне, цахабство большевиків на Вел. Україні. Величезна народня історична та релігійна цінність Киіво-Печерська Лавра має бути в скорому часі прішенням большевицького уряду України — „ліквідована"! Аргументом для цього нечуваного рішення має бути виключно твердження, що Печерська Лавра в Київі — це твердиня контрреволюції. Приміщення Лаври буде передане київському „Комуністичному Союзові Молоді".

АРЕШТУВАННЯ В ЗВЯЗИ З АСЕНТИРУНКОВИМИ НАДУЖИТТЯМИ.

На терені ДОК 10 (Перемишль) викрито велику асентирункову аферу. Слідство вже покінчено. Поза арештованими вже, делегована львівська поліція перевела ряд дальших арештувань.

Стверджено, що надужить при асентирунку допускалися в містах: Переворську, Ярославі, Ланцуті та Перемишлі. Арештовано 126 осіб, із тих після переслухання замкнено 16. Крім того виготовлено карне донесення проти 200 осіб, вмішаних безпосередньо в цілу афери.

ПРИВІЛЕЇ ДЛЯ МОСКАЛІВ.

Центр. Комісія для справ національних меншостей на Україні видала обіжник до влади, де устійнено права Москалів на території т. зв. Рад. України. Комісія признає великі права російському напливовому населенню на Вел. Україні в першу чергу в шкільництві та адміністрації. В цих округах, де виявиться більша кількість Москалів, будуть утворені окремі російські нац. совіти та цілі райони.

ТАЄМНИЦЯ ПОЛЬСЬКОГО ЛЕТУ

ЗА ТОЙ ЧАС, ЩО БУЛИ В ПОВІТРИ, МОГЛИБ ЗАЛЕТІТИ ДО АМЕРИКИ.

ОПОРТО, Португалія, 6. серпня. — Головна причина невдачі, як кажуть уратовані польські авіятори, це попсована рурка, якою газоліна текла до мотору. Виясняється, що польські „герої" тоді рішили опуститися на воду, коли побачили корабель. Але дастого, щоби напевно уратуватись, Поляки відломили кавалок аероплану, привязали до нього запиську і кинули на поклад пароплава. Тоді вже було цілком безпечно сідати на воду.Колиж літак упав на воду, авіятори зі страху не рішилися приготовити гумового складного човна, а просто шубовснули у воду.

Газети називають лет Поляків таємничим, бо за той час, що вони крутилися над морем, можна буроби долетіти до Америки. Взагалі ніхто не може зрозуміти, чому вони кружляли, а не летіли просто.

Як взичайно, Поляки й у Франції не могли обійтися без того, щоби не наплювать на гостинність. Французький авіятор Кост майже закінчив приготовання до лету і Поляки, знаючи це, захотіли випередити своїх учителів, котрі потратили на науку цілий рік часу. Француз, довідавшись про уратовання, висловив радість, що так безпечно закінчилася потуга французьских учнів.

Приготовання та лет коштували польський уряд добрі гроші. Самий аероплан коштує коло міліона, якого відірвали від буджету. Летом Поляки думали здобути прихильність світа до польської держави. Знова американські Поляки перевищили краєвих своїм нахабством, бо на плякатах виписували всякі небелиці, як „орлам великої Польщі", що мовляв, не вдалося інчим нациям, того доконали Поляки й т. ін.

Самі авіятори славні з того, що кидали бомби на Україні в 1918-1919 роках. І тут їх хоробрість була подібна до останньої. Коли Українці не мали чим стріляти, польські авіятори мали сміливість кидати бомби.

Теперішний міліоновий літак зіпсований на стільки, що не можна на разі думати про його використання.

МЕК ДОНАЛД ЗНОВА ЗА БОЛЬШЕВИКАМИ.

СПОДІВАЮТЬСЯ НА ДРУГИЙ РІК ВІДНОВИТИ ДИПЛЬОМАТИЧНІ ЗНОСИНИ.

МОНТРЕАЛ, Канада, 6. серпня. — Лідер англійської робітничої партії Мек Доналд, котрий свого часу признав большевицький уряд і через що пізніше впав, знова заявляється за большевиками. Він вважає великою помилкою політику консерватистів у відношенню до СССР і каже, що першим політичним кроком робітничого уряду буде відновлення дипльоматичні зносини з совітами. Звичайно, це наступить, коли би робітнича партія перемогла на майбутніх виборах.

„ПРАВДА" ПРОРОЧИТЬ ВІЙНУ.

ВІЙНА ЛИТВИ З ПОЛЬЩЕЮ ВИКЛИЧЕ ВІЙНУ СССР З ПОЛЯКАМИ.

МОСКВА, 6. серпня. — Офіціоз Комінтерна „Правда" заявляє, що не дивлячись на всякі декларації, війна між Литвою і Польщею дуже можлива. Коли би дійсно прийшло до того, то СССР виступить по боці Литви й воюватиме з Польщею.

ЗАТОПИЛАСЯ ІТАЛІЙСЬКА ПІДВОДНА ЛОДКА.

РИМ, 6. серпня. — Минулої ночі на Адрійськім морі італійський кружляк-нищитель Джузепе Місорі наскочив на підводну лодку Ф-14 і затопив її. 20 людей залоги відрізані від світа. Ратункова робота затруднена несприятливою погодою. Покищо прилагоджено доставу свіжого воздуха. Катастрофа трапилася підчас атаки на маневрах, які робила італійська ескадра. Місце, де находиться човен, викрив аероплян. Тепер поспішило на місце катастрофи багато воєнних кораблів. Ратунковою акцією керує сам командант фльоти адмірал Фочіні.

НАЙКРАЩІ ЛІКАРІ РАТУЮТЬ РАДИЧА.

СЕРЕД ХОРВАТІВ ВЕЛИКИЙ НЕСПОКІЙ. РАДИЧ БОРЕТЬСЯ ЗІ СМЕРТЮ. ВСЯ ЮГОСЛАВІЯ СТЕЖИТЬ З НАПРУЖЕНОЮ УВАГОЮ ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ХОРВАТСЬКОГО ЛІДЕРА.

ЗАГРЕБ, Югославія, 6. серпня. — Двайцять найкращих лікарів центральної та південної Европи находяться коло хорватського лідера Стефана Радича, постріленого Чорногорцем в скупщині. В той час, коли Радич бореться зі смертю, тисячні юрби Хорватів вартують коло його будинку. Телефон зі Загребу до Білгороду і в провінції кожної секунди передає відомости про хід хороби хорватського любимця. Численні відділи поліції тримають порядок. Передають, що від вислідку хороби Радича залежить внутрішнє положение Югославії, яка дуже легко може опинитися в огні горожанської війни.

ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ КОНФЛІКТ У ЛІЗІ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 6. серпня. — Ліга Націй, куди вплинуло багато нот і протестів з боку Литовців та Поляків, розгляне литовсько-польський конфлікт вже 30. серпня. — Головою теперішньої 51. сесії має бути фінляндський міністер закордонних справ Прокоп.

28 НАЦІЙ ПОГОДИЛИСЯ НА НОМІНАЦІЮ ГЮЗА.

ЖЕНЕВА, 6. серпня. — Дотепер вже 28 держав погодилися на номінацію президента міжнародного третейського суду в Газі Гюза. Чардс Еванс Гюз, Американець, прийшов на місце другого Американця, Джана Мура, який зрезигнував.

ЗІ СВІТА

КАНТОН, Китай. — Націоналістичний уряд видав розпорядження, забороняюче танці в публичних місцях та кіно, в яких ті танці висвітлюють. Дансинги закриті, а фільми, які приходять переважно з Америки, проходять через цензуру.

ЛИНСЬК. — Тут пляують новий лет в підбігуновий край на велитенському діріжаблі типу „Цепелін". Експедицією буде керувати професор Людвіг Вайкман, котрий повернувся з конгресу Ленінградського Підбігунового Товариства.

БАМБЕРГ, Німеччина. — Страшна буря на протязі 5 мінут бушувала в одному з найкращих міст Баварії, Бамбергі. Військо, поліція та пожарники, змобілізовані урядом, чистили місто від обломків зруйнованих домів. Сильно потерпіли залізниці, телеграф та телефон.

БЕРЛІН. — Большевицькій оперовій трупі дозволено лише поставити одну оперетку. Губернатор зарядив слідство в справі дозволу проїзду трупи до Зальцбурга.

БІНГЕН, Німеччина. — Відомий винахідник ракетового мотора Опель, збудував яхт, який знов вибух. Це вже четвертий з черги.

НЮ ЙОРК. — Капітан Франк Кортней, англійський авіятор, котрий примушений був опуститись на морі, прибув до Ню Йорку. З ним приїхали його три товариші.

КВЕБЕК. — Моноплян „Бремен", на якому двох Німців та Айриш перший раз перелетіли океан з Европи до Америки, та який поламався на Грінлі Айленд, привезено до Квебеку. Звідци моноплян переправлять до Німеччини.

БЕРЛІН. — Друге місце в світі і перше в Европі після Панамського каналу в бизнесовому відношенню займає старий Мітельлянд канал, який лучить Гановер з Ельбським каналом. За рік пройшло по нім 15,000,000 тон груза. Довжина каналу 739 стіп, а ширина 39 стіп. Місцями ширина звужується до 15 стіп. Для поправи та розширення каналу треба би було вибрати коло 327,000 кубічних ярдів.

БЕРЛІН. — Сюди доносять, що на Україні заводять хлібні картки. В Москві заборонено продаж білого хліба. Млини працюють лише на грубо, а хліб випікають напів сирий.

ГЕЛЬСІНФОРС, Фінляндія. — Тут зачався суд над 40 комуністами на чолі з бувшим комісарем большевицького уряду в Фінляндії в 1917 році.

МОСКВА. — 6-ий конгрес Комуністичного Інтернаціоналу оголосив відозву, в якій закликає пролетаріят до пропаганди, бо, мовляв, Европа готується напасти на СССР.

ТРОМСОЕ, Норвегія. — Сьогодня сюди прибув ледолом „Красін". Норвежський учений доктор Адольф Голь, котрий знаходився на ледоломі і приймав участь в ратунковій роботі, дуже хвалив залогу корабля. Питання, хто був третій на леді разом з капітаном Маріяно, тепер вже остаточно вияснено. То були штани, а не труп доктора Мальгрена, як говорив зпочатку Чухновський. Направа „Красіна" займе 3—4 дні.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346. JERSEY CITY, N. J.

ТЕПЕР ЗАСІЯТИ, А У ВЕРЕСНІ ЗІБРАТИ

Коли У. Н. Союз рішиться на якийсь крок, то всі добре знають, що такий крок буде послідовно виконаний. Бо в У. Н. Союзі не проходить ніяка реформа без довгої і солідної підготовки. Ніхто не зачинає тут ніякого важного діла без попереднього вислухання загальної опінії і без рішення найважнішого законодатного тіла нашої організації, себто КОНВЕНЦІЇ У. Н. С. Коли отже загал членства через своїх заступників заявиться за переведенням якоїсь акції чи реформи, то все мусить бути виконане. Тому саме, коли послідна КОНВЕНЦІЯ ЗАЯВИЛАСЯ ЗА СИРОТИНЦЕМ-ЗАХИСТОМ ПРИ У. Н. СОЮЗІ, такий Сиротинець-Захист мусить бути побудований. Отже вже чисто формальний бік справи вимагає того, що рішенне Конвенції мусить бути виконане, а тим самим акція за Сиротинцем-Захистом мусить йти чим далі, тим скорше і сильніще вперед. В У. Н. Союзі був і є захований порядок, в нас є пошана до свого статута і до ухвал Конвенції і до заряджень Екзекутиви чи Головного Уряду. В нас є пошана до ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ, бо і на їх плечах спочиває велика відвічальність і розвій нашої організації. В нас є захований демократичний принціп, а тим самим і воля більшости. Тому, коли ПОДАВЛЯЮЧА БІЛЬШІСТЬ НАШИХ ЧЛЕНІВ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА СИРОТИНЦЕМ-ЗАХИСТОМ, ТА ВОЛЯ МУСИТЬ БУТИ ПОШАНОВАНА ВСІМИ, НАВІТЬ ТИМИ, ЩО МОЖЕ НЕ ПОГОДЖУЮТЬСЯ З ТОЮ СПРАВОЮ. І всі ми мусимо тепер закасати рукави і доложити гроша і трудів, щоби те велике діло, яке мусить бути переведене в життя, було переведене скоро і величаво, щоби захопило всю нашу іміґрацію і додало їй нової віри в наші власні сили, в те, що ми вміємо глядіти в будучність, що сміємо не тільки плянувати і мріяти, але і творити.

Ми не будемо вже завертати взад. Не будемо сумніватися в те, чи нам вдасться поставити отой Сиротинець-Захист чи ні. Це вже порішена справа. У. Н. Союз мусить побудувати і цілком певно побудує такий Сиротинець. Ми ще не знаємо, коли цей Сиротинець-Захист буде побудований, ні не знаємо де і в якім місці, ні не знаємо навіть точно, скілько він має коштувати. Він може бути більший і менший, а то й величавий. Це все залежить в першій мірі від чесних членів У. Н. Союза, а в дальшу чергу і від розуміння сеї справи рештою нашого громадянства в Америці. Це все залежить від того, які ми зложимо жертви. А ті жертви мусять бути зложені до слідуючої конвенції вже в такій висоті, щоби слідуюча конвенція вже могла точно здати собі справу, який ми зможемо вибудувати Сиротинець-Захист. Бо тільки тоді зможе Конвенція повзяти дальші ухвали, що будуть немовби справжнім угольним каменем Сиротинця-Захисту У. Н. Союза. НА ЗБИРАННЯ ТИХ ЖЕРТВ ПРИЗНАЧЕНИЙ МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ, та нічого не зберемо, коли вже тепер не посіємо. Тож готуймося до цеї збірки вже тепер, ще в місяцю серпні.

ТРАГЕДІЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ ЗАРОЗУМІЛОСТИ

З часу захоплення влади Муссоліні Італія виявляє на всіх ділянках державного життя нестриману експанзію. Експанзія народу є річчю пожаданою й позитивною, але так довго, як вона не переходить меж можливости. Коли експанзія переходить за межі можливого напруження сил певного народу, чи за межі моральних, матеріяльних та инших ресурсів його, вона приводить до неминучої катастрофи.

Одним з живих прикладів того може послужити та трагедія, яка повстала з приводу лету до північного бігуна італійського бальону „Італія". Лет цей був організований Італією, як одна з частин програми розбудови повітроплавної фльоти. На чолі експедиції до бігуна поставлено начальника італійської повітроплавної фльоти ґен. Нобіле. Очевидно гадалося, що цей лет, крім того, що впише в історію італійської повітроплавної фльоти одну з блискучих сторінок, піднесе авторитет самого начальника повітрової фльоти ґен. Нобіле, котрий не мав особливих заслуг в минулім, які давалиб йому потрібний авторитет. В рахубу можнаб взяти хіба лише плавання його на повітроплавнім бальоні „Норвеґія", коли то начальником експедиції був норвежський дослідник полярних країн Амундсен.

Але хоч той лет і скінчився успішно, всеж він не приніс для ґен. Нобіле бажаної слави й не дав йому бажаного авторітету. Те непорозуміння, що виникло між ним і старим досвідченим дослідником полярних країн Амундсеном, ще більше зменьшувало славу й авторітет Нобіле, кидаючи на нього тінь. Тому лет ґен. Нобіле на „Італії" мав ще стати компенсацією йому за те ніби пониження признання, яке йому належалися за лет на „Норвеґії".

Нову експедицію виряджено на італійськім бальоні й з італійською командою. Взяли лише двох вчених метеророльоґів: одного Чеха, а другого Шведа. Таким чином в експедиції брали участь люди, що крім Шведа не знали підбігунових умов. Не можна-ж рахувати знавцями генерала Нобіле і тих других Італійців, що один раз під начальством і керуванням Амундсена перелетіли через бігун. Студіювання підбігунових метеорольоґічних умов та взагалі умов повітроплавства вимагає багато часу й енергії. Це все було занедбане Італійцями, бо в них говорила лише жадоба слави.

Коли експедиція збиралася вирушати з Італії, німецькі знавці повітроплавства та инші скептично поставилися до успіху її. Вони вбачили можливість невдачі в малих розмірах бальону „Італія", в його невеликому лучі лету та в слабій скорости. Саме це й стало причиною катастрофи. Черей малий розмір бальон стратив здібність триматися в повітрі, як тільки поверхня його обмерзла ледом, а невелика скорість не дала йому можливости справитися з сильним противним вітром. В результаті цього сталася страшна катастрофа.

Колиб команда „Італії" була з людей звиклих до полярного мандрування, котрі відповідно забезпечилиб себе на всякі можливі випадки та вмілиб мандрувати по ледах, то не булоб тоді таких страшних наслідків катастрофи. Опинившись на леду, Італійці не могли рухатися. Вони не звиклі ні до зимна ні до руху по леду. Довелося посилати цілу низку ратункових експедицій, поки нарешті частину залоги Італії вратував російський ледолом „Красін". А друга частина залоги, віднесена з бальоном далі, й досі не знайдена. Та мало хто тепер і шукає її — чекають поки „Красін" поробить поправки та знову поїде шукати пропавших. Італія, вратувавши свого „героя" Нобіле, ніби забула про инших членів експедиції та про Амундсена з товаришами, що загинув, поспіашучи на допомогу „Італії".

Саме тепер ґен. Нобіле стрічають в Італії з квітами й силуються з нього зробити національного героя. Та на Нобіле лежить тінь, якої жадні гучні привитання й ґльоріфікування з нього не змиють.

Те, що сталася катастрофа, ще не можна цілковито ставити йому у вину. Але того, що, опинившись на леду, він зовсім стратив голову й свої нерви, простити начальникови експедиції не можна, а тим більше, коли ходить о таку відповідальну експедицію, як лет до бігуна. А до того ще чорнійшою тінню покриває Нобіле той факт, що він згодився полишити своїх товаришів в небезпеці, ратуючись аеропляном перший. Закон, а ще більше звичаєве право, ніколи не дозволяють капітанови пароплава, а в цьому раві повітроплава, ратувати себе першого в часі небезпеки, тим більше, коли ще є і хорий член експедиції. Коли капітан не знаходить для себе ратунку, то гине разом з кораблем, або пускає собі кулю до лоба, але ніколи не залишає других гинути на кораблі, сам спасаючись. Той, що покидає своїх підлеглих гинути, ніколи не може ні стати героєм ні заслуговувати на повагу. Траґедія повітроплава „Італії' є показчиком того, як жорстоко мститься доля над тими, що не вміру зарозумілі.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЯНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє усіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться 12. серпня, в неділю, точно в 2-ій годині пополудни. На сей мітінґ кождий член має явитися, бо є дуже важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Ю. Присташ, пр.; Й. Білик, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 11-го серпня, в церковній гали, в годині 8-ій вечером. Проситься всіх членів на сей мітінґ явитися, бо на 12-го серпня товариство устроює пікнік, то треба буде вибрати зарядчиків, котрих буде обовязком тим підприємством занятись. Уряд в тій справі поробив уже всі заходи, однак до пікніку богато більше потрібно рук, тому кождий член повинен зрозуміти, що його присутність є конечна. — Ілія Чорний, предс.; Йосиф Ґальника, кас.; Корнило Фірман, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. серпня, о годині 9.30 перед полуднем, в гали Укр. Нар. Дому. Будеться відбирати фотографію в тусаму неділю пополудни. По фотоґрафії наступлять вкладки. Котрого члена жена або діти належать до товариства, просимо прибути разом на висше означений час до фотоґрафії. Сю фотоґрафію хочемо помістити в календарі У. Н. Союза. — Гр. Степанек, фін. секр.

РІДНА ШКОЛА

Далеко від рідного краю, на чужині, серед ріжнородних перепон, зачинаємо ясним світлом своєрідної науки проганяти густу пітьму. Наш загал зачинає вже розуміти значіння „Рідної Школи" на чужині. Загал розуміє, що через школи виховає свою молодь на правдивих і добрих українських громадян, та дійде до незалежности. Щоби наша молодь не упала жертвою чужих народів, мусимо дбати про свої школи на чужині. Коли нам, старшим, не вдасться вибороти для своєї вітчини волі й свободи, тоді наша молодь, яка лишиться по нас, мусить бути приготована до дальшої боротьби за свободу.

Та от вже й місяць цілий проминув, як покінчено науку шкільну. Вся молодіж, шкільна дітвора, по тяжкій праці відпочиває. Відпочиває, тішиться і приходить деколи думка, що й другий місяць скоро перемине і знова треба йти до тяжкої праці, до школи. Думають так шкільні діти, думають теж саме й учителі. Справді, що тяжка праця учитися, а оскільки еще тяжша учити. Щоби нам, учителям, бодай в части облегчити так тяжку працю, треба нам конечно подбати про себе. Кождий учитель повинен використати той вакаційний час, здобуваючи для себе красшу фахову освіту.

Таким ділом і працею піднесемо висше наш стан, поліпшимо нашу школу, оживимо її новим духом та витворимо в ній нові методи.

На зборах дякоучителів в Гейзелтон, Па., запала ухвала, щоби кождий учитель в часі ферій шкільних відпочивав тільки оден місяць, а другий щоби посвятити для себе, на поширення фахової освіти. Сповняючи товариську ухвалу, повідомляється отсим всіх членів Тов. Українських Кат. Дякоучителів в Америці про курси педаґоґічні, які відбудуться в слідуючім порядку:

Учителі з околиць: Ню Йорк, Ню Джерзі, Конетікат і Ровд Айленд зволять приїхати в днях 14., 15. і 16. серпня с. р. до Нюарку, Н. Дж. Учителі з околиць: Пенсилвенія, Огайо і Ню Йорк (близші коло міста Скрентон) і другі дальші місцевости, коли можливо, зволять приїхати в днях 21., 22. і 23. серпня с. р. до Вілкс-Барре, Па., під число 137 W. CHESNUT ST. От це перший степень до поліпшення учительського фаху і „Рідної Школи".

Учителі! Доля української школи, української книжки, лежить у Ваших руках. Тому обовязком кождого товариша-учителя бути присутним на згаданих курсах. Не дай Боже, щоби котрий з товаришів забув про свій обовязок. Перший сей курс повинен стати порадником і помічником кождого учителя, повинен стати жерелом нових здорових думок і опрацьованнєм української шкільної методи. Працюймо для „Рідної Школи"! Щасть Боже!

Від Тов. Укр. Кат. Дякоучителів:

Т. Каськів, предс.

ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПОВСТАННЯ НА СИБІРІ.

З Москви доносять до закордонної преси, що в східній частині Сибіру розгорілося протибольшевицьке повстання, яким кермують члени таємної організації „братчиків русской правди". Головні сили повстанців скриваються в лісах між Читою та Верхньо-Удинськом. Повстанці нападають на большевицькі установи по селах та містечках, розстрілюють комуністів та розгромлюють червоноармейські станиці. На ст. Дарія на Забайкаллі збунтувався 107-ий червоний полк, розстріляв комуністів та пішов разом з командантом у ліси.

ПРОПОРЦІЇ.

Львівський маґістрат призначив 10,000 зол. на опіку над здоровлям університетських студентів, а 2,000 зол. „Народній Лічниці", з якої користають усі бідні недужі, без огляду на національні, політичні, клясові чи инші ріжниці.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(176)

Для певної військової ґрупи, що ввесь час стояла за більшу рішучість, активність і установлення „твердої руки", було ясно, до чого це веде. Під аґітацією большевиків швидким темпом танули українські сили й навпаки наростали большевики. Наші політики теж бачили всю небезпеку, але щоби не порушувати демократичних і соціяльних принціпів, (як вони їх тоді розуміли), рішили боротися контр-пропаґандою. Іґноруючи основну доґму, що влада мусить бути завжди владою, коли не хоче бути зметеною, а не мітінґовим оратором, вони обернули секретарство внутрішніх справ в мітінґове бюро, по поставці поганеньких і нечисленних ораторів. Втягнули до тогож „оратєльства" Раду Військових Депутатів та деяких членів Ц. Ради, вільних від инших обовязків. Ні військове міністерство, ні командуючий військами Округи не могли вжити проти злочинних аґітаторів військових сил, які ще в них були в такому числі, що вистарчилоби всіх „оратєлів-большевиків" переарештувати. Але це тоді в очах політиків з Ц. Ради було „контрреволюцією", „салдатескою" і т. д.

Тому ця ґрупа військових намітила плян таємної боротьби з большевицькими лідерами в першу чергу, а потім і з иншими активними большевиками. Це мусіло йти паралельно з „дозволеними" уже нарешті (мовчазною згодою відповідальних проводарів Ради), обеззброєнням большевицьких військ на Україні та вивозу їх на Московщину, починаючи з Київа.

Рішено було поспекатись першого Л. Пятакова, як найбільш активного лідера, що стояв на чолі внутрішнього, так би мовити, походу проти Ц. Ради. Це доконано в ночи на 26 ... війна з большевиками вже кипіла й ними були переарештовані й розіґнані скрізь поза Україною члени українських орґанізацій.

Про це „таємниче" зникнення Пятакова розповів мені далеко пізніше хорунжий Богданівського полку Н. Н., який переводив цю операцію.

„Одержавши наказ від полк. Н. Н. заховати подалі лідера київських большевиків Л. Пятакова, я в ночі з 12. верхниками й з своїми санками підіхав до палацу*) Пятакова, де застав, як пізніше виявилось, брата його Юрія Пятакова і Е. Бош. Двері відчинив сам Леонід Пятаков, чому пощастило взяти його без жадного галасу.

„При виїзді з Київа мій помічник, що сидів поруч з Пятаковим у санках, запитав його: чи він знає куди його везуть. Пятаков, який сидів увесь час мовчки, відповів:

„Конечно, знаю. Розстрелять!"

„На це я зауважив, що даремно так гадає, бо нічого прикрого з ним не станеться. Веземо, мовляв, у Лукіянівську вязницю.

„Пятаков саркастично усміхнувся й відповів:

„Что ви дурака валяете? Развє я не знаю, куда попал і не віжу, в руках какой кампанії нахожусь!? Что ж, разплачусь за свою неосторожность і за то, что не успел разстрелять раньше вашіх".

„Розстріляли ми його на Посту-Волинському під вербою, де й поховали. Шкодую, що не було наказу забрати й тих двох Бош і другого Пятакова, а там і инших. Тодіб нам можливо не прийшлося переживати все те, що переживаємо".

Так закінчив своє оповідання хорунжий.

Таємниче зникнення Пятакова страшенно сполошило й стурбувало большевиків, які, на деякий час, замітно послабили свою активність, очевидно очікуючи дальших ударів. Лідери їх перестали вільно розгулювати по Київу й отверто, ні чим не стісняючись, як до того було, орґанізовувати свої сили.

Не в меньшій мірі воно обурило й Центральну Раду та відповідальних українських політиків. В Центральній Раді особливо обурювалися, протестували, вимагали розслідування й суворого покарання винних національні меньшости (Москвини й Жиди), хоч і Українці мало чим відставали від них. Вся українська преса й проти-большевицькі аґітатори, здавалося, (може воно й так) справді були обурені цим та обіцяли большевикам, що переведуть пильне слідство й суворо покарають винних.

Стрінувши таке відношення до факту активної боротьби з большевиками, хоч і таємної, яка, при співчуттю офіціяльних установ і орґанів, могла стати отвертою, перейшовши в руки орґанів влади а тому й не такою жорстокою, невеличкий гурток ініціяторів активної боротьби був стероризований морально, а тому мусів одмовитися від виробленого пляну боротьби.

* * *

Ще далеко раніше, в другій половині листопада, здавалося, почали відкриватися очі на дійсність нашим політикам і вони мовчазно погодилися з пляном, висунутим командуючим військами округи В. Павленком, підтриманим Ґенер. Секр. С. Петлюрою, обеззброєння большевицьких військ і видалення їх за межі України. Обеззброєння повинно було початися з Київа, а потім перейти на періферії, згідно випрацьованому пляну. Взагалі треба занотувати, що періферії свою тактику, політику й практичні поступовання в ті часи здебільшого копіювали з Центру. Тому, події Центру трохи пізніше відбивались майже на всій території України.

Випрацьовано плян обеззброєння большевицького війська штабом військової округи, а переведення його доручено начальникови сердюцької дивізії полк. Ю. Капканови. В основних рисах цей плян полягав в несподіваному нічному захопленню касарень большевицьких військ, негайної посадки всіх військових не-Українців в ешалони, які загодя наготовлено для вивозу їх за межі України. Підготовка цього роззброєння була переведена в повній таємниці, так, що спала на большевиків як сніг на голову серед соняшного дня.

В ночі на 1 грудня, майже без інцидентів, обезброєно большевицькі військa в Київі, примусово посадовлено у вагони й вивезено. Між обезброєними були головно технічні частини: понтонний батальон, два авіційні парки-III і V, перша гірська запасова батерія й инші части. Опір пробував дати лише III. авіяційний парк, але рішучими заходами, без пролиття крови, він примушений був Богданівським полком скористися необхідности несподіваній прогульці на Московщину. Одночасно переведено обеззброєння в той же спосіб, важкої артилерії ТАОН-а („Тяжелая артилерія особого назначенія) 18 батерій, якої більша частина числа всієї російської армії була розташована в околицях Київа, головне в Броварах і Дарниці.

В наслідок неумілої підготовки обеззброєння цієї артилерії та нерозпорядимости Ю. Капкана, на якого покладено виконання цієї операції, тисячі артилерійських коней залишилися без догляду й голодними бродили декілька днів в околицях Київа, поки їх не зібрали деякі частини та селяне. Кольосальне майно ТАОН-а й гармати його залишилися без догляду, тому все, що можна було рухати, згодом стало розграбованим сусідніми мешканцями.

Таким чином поповнено просто злочинний недогляд і виявлено повну нерозпорядимість та непередбачення можливих наслідків, обезлюднення батерій. Це привело до повної, безглуздої загибелі такої цінної військової формації, як важка артилерія. Міжтим при завданню зберегти цю артилерію незруйнованою, легко можна було це зробити, утворивши завчасно потрібні кадри для заміни вивезених. Кадри ті можна було орґанізувати із запасових гарматних частин, ополченців, та вільного козацтва. Ця нерозпорядимість відбилась також на становищу самого військового секретаря С. Петлюри та командуючого військами Округи В. Павленка, яких члени Центр. Ради й широкий український загал Київа обвинувачували в неумінню розпорядитися, щоби доцільно була переведена операція видалення большевицьких військ з Київа.

Це обеззброєння сполошило большевиків і вони пробували орґанізувати в Київі загальний страйк протесту, але то їм не повелося.

З цього дня треба рахувати наш перехід до активної боротьби з військами большевиків на всій Україні, бо такі-ж операції обеззброєння їхнього війська, мов по детонації, розпочалися по всій Україні. Правда, без загального пляну, бо такого, як звичайно, центр не спромігся передати далі своїх кабінетів. Тому обеззброєння переводилося на провінції хаотично, кустарно, так би мовити, й часто невдало. Всеж таки це дало ті позитивні наслідки, що ми змогли розчистити певні терени для себе, а також почати виснювати фактичні свої сили, та сили ворога. На жаль, все це робилося занадто пізно, хоч і були раніше вимоги перейти до такої акції негайно по переході влади на Україні до рук Ц. Ради. Особливо тоді цього домагався командуючий військами Київської Округи В. Павленко.

В найближчому часі за Київом почалось обеззброєння та розпорошення 2-го ґвардейського корпусу, про що я скажу більше докладно пізніше.

*) Леонід Пятаков та брат його Юрій, що відгравав визначну ролю в большевицькому проводі, мали в Київі власний розкішний палац. Ці вожди пролетаріяту посідали міліони, що були висмоктані з поту робітників на їх цукроварнях.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВСІХ УКРАЇНЦІВ-ГОРОЖАН У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ОБЧИСЛИЛИ НА 120,000!

В Демократичнім Національнім Комітеті, котрий має осідок в місті Ню Йорку, і занимається кампанією демократичного кандидата, говернора Смита, на президента, є окремий відділ для натуралізованих чужинців, під зарядом Ганса Ріга. Ганс Ріг, котрий уважається авторитетом в справах чужинецької статистики в Америці, приготовив лісту тих горожан чужого походження, котрі малиб взяти участь в голосованню на президента сеї осени. Ліста представляє число горожан кождої національности в кождім стейті. Межи иншими знаходиться також рубрики Українців, котра, після їхнього обчисленя, показує, що майже в кождім стейті живуть Українці горожани, але в дуже малеьких числах. Всіх разом нараховано на 120,000! І в порівнанню з другими народами їх малоб бути в Америці найменче.

Коли представник Українського Демократичного Клюбу в Ню Йорку конферував недавно з провідниками демократичної кампанії в справі участи Українців в надходячих виборах, то йому показали сю лісту, з котрої виходилоби, що з Українцями в національних виборах нема що богато числитися, бо їх голоси богато не заважать!

Коли представник клюбу спитався Ганса Ріга, з яких жерел і на якій підставі він дістав інформації щодо скількости горожан-Українців, він сказав, що через 30 років він занимається статистикою горожан кождої народности, і через стичність з ріжними людьми по всіх стейтах міг обчислити скількість горожан з кождої народности. Спеціяльно щодо Українців він признався, що йому було дуже трудно довідатись про Українців, бо хотяй він вірить, що їх є богато, вони беруть дуже малу участь в американськім громадськім життю і тому мало дають про себе знати.

Коли представник клюбу поінформував його про дійсну, більшу скількість української іміграції в Америці, наші організації, союзи, церкви, народні доми, і наше гуртове вибирання горожанських паперів в минувших кількох роках, закладання горожанських клюбів по всіх місцевостях, як також про те, що недавно, за ініціятивою Укр. Демократичного Клюбу міста Ню Йорку зорганізовано Лігу українських горожанських клюбів в Злучених Державах, тоді він попросив, щоби йому подати в якнайкоротшім часі докладний спис числа українських горожан в кождій місцевости, також імена й адреси їх клюбів і других організацій. Тоді він лісту поправить.

Отже бачите, Українці, як нас в Америці знають. І розуміється, що як нас знають, так з нами і числяться. В Европі числять, що за минувших 40 літ до Америки, північної і полудневої, виемігрувало до 2 міліонів Українців. Взявши під розвагу, що українська іміграція до Америки є одна з найстарших, що наша перша генерація тут вже виросла, що майже в кождім стейті живуть наші люде — можна легко сподіватися, що нас тут є до ¾ міліона, але як мають про тих ¾ міліона знати Американці, як ми самі докладно про себе не знаємо? Лихо в тім, що наші люде дуже мало інтересуються американським громадським життєм. Тяжко їх зворушити до будької української справи, але до американської, ще тяжше. А нам треба показати свою льояльність до сеї прибраної вітчини і рівно з другими народностями стати тутешними добрими горожанами. Можливо, що Українці щойно тепер пробуджуються, що, не маючи своєї вільної держави, тяжко їм було в сім американськім „Мелтінг Пат" показати, хто вони є. Однак тепер вже прийшов час, де ми, стаючи горожанами і беручи участь в правлінню сего краю, мусимо виступати всі як одна група і відповідно до нашої сили здобувати для себе признання і попертя у всіх наших змаганнях.

Велике лихо для нас є те, що при вибиранню горожанських паперів нас заставляють зрікатися піддання чужим державам, як пр. Польщі, Австрії, Румунії, Росії, чи як там, бо Радянська Україна офіціяльно не істнує. Отже записують нас як Поляків, Австріяків, Румунів, Росіянів і т. д. Се є велика кривда для нас, яко для нації, і одинока наша рада, щоби направити се зло, ставши горожанином, організуватись в українські політичні клюби і до виборів, чи то міських, стейтових чи національних, ставати як одна організація. Всі такі клюби повинні належати до одної централі для спільного порозуміння і праці. Тоді доперва можна сподіватися для себе чогось користного.

В околиці Ню Йорку є богато горожанських клюбів, і вони сеї весни заложили централю під назвою "League of Ukrainian Citizen Clubs of United States" з осідком на 59 St. Marks Pl., New York City. Задачею екзекутиви сеї централі є втягнути в членство сеї Ліги всі українські ситизенські клюби для спільної праці. Отже якраз тепер, коли нагло виринула потреба обчислення наших сил до виборів, і представлення нашої сили одній чи другій партії, то екзекутива Ліги повинна сейчас зробити відозву в українській пресі і закликати, щоби як найскорше українські клюби, організації і поодинокі особи дали знати з цілих Злучених Держав про число Українців в їх місцевости, як також подати адреси клюбів і др., щоби можна з ними переписатись. Централя тоді зможе зробити докладне обчислення наших сил і також подасть пораду кождій місцевости щодо зорганізовання там горожанського клюбу де його ще нема.

Михайло Радик.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Василь Шкода.

КОРОТКА ІСТОРІЯ ПОЛЬСЬКОГО МАЛПУВАННЯ.

(Складена по матеріялам з англійських жерел).

ПІЛСУДСЬКИЙ ЖИВИЙ.

Антек, Стасю, клич міністра,
Треба втерти носа всім!
Польська птиця, славна, бистра,
Полетить над морем злим.

Хай усі держави світа
Знають, що то Поляки;
Ми докажем, що на шапках
Не ворони — орлики.

Дать їм грошей, скілько хочуть,
Хай в Америку летять,
А то Ліндберга якогось
Славлять дуже і хвалять.

Ми докажем, що не тільки
Вміем бігати у ліс,
Хай пливуть мої герої,
Підіймаються у вись.

А щоб більш удачі було,
Наказать усім ксьондзам,
Канонікам, клерикалам
І рабінам і попам:

У Польщі і за кордоном
Бить у дзвони, гвалтувать
Та хоробрим офіцирам
Не давати осідать.

А щоби певно так було,
Як наказую всім я,
В літака пересéлиться
Хай душа моя!

У ФРАНЦІЇ.

Два Ляшки купили птицю,
Зачали її крітить;
Цілий рік все годувались
Та збиралися летіть.

То колеса все мастили,
Сворінь, ладили люшні,
Добре пили і співали
Суто польської пісні.

Та забули, що Пілсудський
Вже давненько зварював,
Хоч за море із Варшави
Ще ніколи не літав.

От нарешті конячинку
Підкормили Поляки,
Сіпнувсь Юзик і понісся
Без вітрил і без керми.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВОСКОВА ЛЮБКА.

У так званих кабінетах воскових фігур уставляють не лише історичні постаті, але в місці, призначенім для публики, буває нераз воскова фігура, що зображає нібито особу, яка приглядається цікаво виставленим фігурам.

Така то фігура, що представляє гостя, сталася в Лондоні причиною цікавої пригоди. У папоптіконі Волпол на канапі, що на ній відпочивають гості, підприємці посадили воскову дівчину, яка начеб змучена огляданням папоптікума заснула на канапі. Між гістьми, що відвідували кабінет, найшовся і молодий вояк із провінції. Сів на канапі і запримітив, що сусідка біля нього спить, яка з лиця дуже йому сподобалася. Забажав запізнатися з нею. Але не важився будити спаячої, а що не міг довше ждати аж вона пробудиться, вложив до трохи відчиненої торбинки, яку мала перевішену через рамя, записку з просьбою, щоби завтра зайшла знову до папоптикума в тойсам час, бо хотів би ближче пізнатися з нею задля одружіння. Жовнір відійшов, а на другий день прийшов знову в означеній порі. Дуже зрадів, бо вже з дверей побачив дівчину на давньому місці. Видно — думав вояк — згодилася зазнакомитися з ним. Та, на жаль, переконався, що дівчина знову спить. Терпеливо чекав три години. Коли вже було йому за довго того чекання, взяв сусідку легенько за рамя і потряс, щоби збудити її. Запримітив це дозорець і сказав, що не вільно доторкатися осіб. Вояк розсердився та сказав, щоби він не втручався у справи двох залюблених, тимбільше, що ця дівчина визначила йому сходини. Дозорець вірив, що має перед собою божевільного, побіг до телефону, щоби візвати ратункову стацію. Цю хвилю постановив використати вояк, щоби на силу збудити дівчину. І щойно тепер, як шарпнув її сильно за руку, переконався про свою помилку. Розсердився дуже. Не надумувався дуже, а дав дівчині добре поза вуха. Дівчина впала з канапи, голова покотилася на середину салі, а по мистецькиточені ноги випали ізпід суконки. Рівночасно приїхала служба ратункової стації. Як побачили руїну, яку заподіяв вояк, самі признали його небезпечним божевільним без огляднин. При помочі прислуги заведення звязали вояка, що боронився завзято, і відвезли до заведення для божевільних. Тут аж трох днів треба було, щоби психіятри переконалися, що новий пацієнт щоправда здоров на умі, але зате нещасливий, бо залюбився нещасливо у восковій фігурі.

КАТАСТРОФАЛЬНА БУРЯ.

З Монахова повідомляють, що в околицях Пассави розшалілася нагальна буря, підчас якої згоріло від громів 20 домів і згинуло кількасот штук худоби. На декотрих полях піднялася вода до двометрового рівня.

ЖІНКИ, ЩО ВИСИДЖУЮТЬ КАЧОК.

До тих, яким техніка і цівілізація принесла шкоду, належать у Китаю жінки, яких службою було вигрівати качачі яйця. Ці жінки носили на тілі полотняний пояс, а в ньому дванадцять чи більше качачих яєць, які вигрівали теплом власного тіла. За кожде вигріте качатко діставали заплату. Та відколи Американці прийшли до краю з апаратами до вигрівання дробу, Китайки ці, щоби видержати конкуренцію з апаратами, обнизили ціну за вигрівання качат. Все таки вже майже не мають попиту і незабаром зникне промисл вигрівання качат жінками. Машина вигріває скорше і дешевше, а Китай стається убожкий в одну оригінальність.

Чорний.

З БИТВ О ЛЬВІВ

(Продовження)

(9)

На другий день свят 3-а сотня іде на позицію до Козельник. Ляхи заховуються зовсім спокійно. Здається, хочуть нам припоюбатися, не зачіпаючи нас в наші свята. Одна чета з 3-ої сотні обсаджує першу цегольню, яка знаходиться на право від Козельник за залізничою дорогою. І так цілком спокійно переходять свята, чого ми не сподівалися з Ляхів. По святах розділено між стрільців ті три літри горівки, які були призначені на свята, та тепер в окопах ліпше смакує. Тепер відбувається вже щоденно канонада і то з обох сторін. Панцирки являються що хвилі і на тім терпимо ми, піхотинці найбільше, бо Ляхи цілять на нашу панцирку, а стрілі припадково падають коло нас. Наша панцирка змінила вже свій вигляд, а іменно се вже справжня панцирка; машина і оден віз оббиті панцирем. Так переходить час до 10-го січня 1919. р.

Дня 10-го січня 1919. дістає сотня такий приказ: „Завтра, то є 11/І, продовжение нашої офензиви на Львів. В 9-ій годині рано починає огонь наша артилерія на ворожі позиції. В 10-ій год. (крім артилерії) починають свою працю наші 22-центиметрові міномети. Вогонь обох родів оружа триває до 11-ої години перед обідом, а потім по годині наша артилерія переносить свій огонь на ворожі зади, а піхота наступає. 3-а сотня має заняти дві проти неї лежачі сихівські цегольні. Завтра раненько збирається сотня зі скорострілами в першій цегольні за залізничим шляхом і звідти в 11-ій робить наступ".

Зараз всі старшини та підстаршини з 3-ої сотні йдемо на першу цегольню і оглядаємо терен. Командант сотні визначує кождій четі відповідний відтинок і відповідно обговоривши наступ, вертаємо до сотні. Команданти чет інформують своїх стрільців про завтрішний наступ і кождий з нас знае вже своє місце. По стрілецьких кватирах праця... Кождий з них оглядає своє оружє, чи воно сповнить завтра свою працю. Хто має менше як 200 набоїв, той добирає собі, а крім того приходять і ручні гранати. Скорострільчики наповняють скоростріл свіжою оливою, аби і вони сповнили завтра свою задачу. Настає вечір і вже кождий з нас готовий до завтрішнього наступу. Відчуваємо, що на завтра заповідається порядний бій. Кождий з нас має свого побратима і один другому присягає святу вірність. Оден каже: „Якщо буду я ранений, то забандажуй мене, мій бандажем, який я маю тут", показуючи на ліву кишеню блюзи.

Другий знова: „Як щоби забили мене, бо, знаєш, всіляко може бути, то забери мої річи і перекажи моїм, що я чесно помер". Деякі пишуть прощальні листи до своїх і просять своїх побратимів, аби в разі їх смерти забрали від них сі листи і аж тоді віділали, до кого вони адресовані.

По кватирах залунала тихим голосочком (бо недалеко ворог) сумна пісня:

Стоїть явір над водою,
В воду похилився,
На козака пригодонька,
Козак зажурився...
. . . .

А за нею друга пісня:

Засвистали козаченьки в похід [в полуночі,
Заплакала Марусенька свої [очі.
Не плач, не плач, Марусенько, [не плач, не журися...
За свойого миленького Богу [помолися...
. . . .

І не одному надходить думка, що може незабаром буде і його дівчина так сумувати, а її товаришки заспівають їй... „за свойого миленького Богу помолися".

Пізна ніч і ніхто не спить. Сон не береться. Кождий думками на цегольнях... Надходить 4-та година. На дворі ще зовсім темно. Тишина, лиш по кватирах рух. Сотня збирається до відходу на цегольню. В 5-ій годині приходить кухня з чорною кавою і напившися її рушаємо одинцем на цегольню. Тут застаємо наших стрільців, які повнять коло цегольні службу. І телефон є тут. Цегольня зовсім повна... що два кроки горить ватра, а довкола неї сидять наші стрільці. Одні балакають між собою, а другі знова, вліпивши свої очі в огонь, переносяться думками далеко... Починає свитати... Кождий з напруженнем очікує 9-ої години. Надходить 9-а година і з нею наша артилерія починає стріляти. На дворі мрака, що на двацять кроків нічого не побачиш. Це для нас піхотинців добре, але за те для артилерії і мінометів зле, бо вони не бачать, де їх стрілі падуть. Артилерія починає чимраз ліпше стріляти... Аж тут нараз чути страшні громи... краах... краах... Се наші 22-центиметрові міномети. „Славно"!

Сі послідні своїм страшним гриманнем підбадьорюють наших. Аж лекше на душі стане стрільцеви, як почує такий для нас приємний звук. На це відзивається і ляцька артилерія, однак її заглушують наші міномети і вона не робить жадного враження на нас! Тимчасом мрака не уступає, а вже по 10-ій годині давно! От і буде 11-а, а тоді вперед! Поволи починаємо збиратися... Кождий ще раз оглядає своє оружє і обмацує себе, чи чого не забув. За пару хвиль 11-а година. Чути голос команданта сотні: „Виходити перед цегольню"! Всі виходимо перед цегольню. Знимаємо шапки з голови, падаємо на коліна і на устах кождого ті самі слова:

„Боже великий, єдиний,
Русь-Україну спаси"!...

Дальше буде.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1929.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього анало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то понесуть кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1929 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. вересня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фофтографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

83 Grand St., Jersey City, N. J.
„SVOBODA"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛИВЛЕНД, О.

Ювилей Союзового Братства. Величаве Свято Українського Обеднання. — В святі взяли участь і Закарпатські Українці.

Ювилей бр. св. Василія, від. 364. У. Н. Союза, який відбувся 15-го липня с. р. вийшов так гарно, що можна сміло сказати, що се був не тільки день Українського Народного Союза, але і свято всеї української еміграції в Клівленд.

Вже в суботу, 14-го липня, згідно із покликом проголошеним в Свободі, зійшлися урядники одинайцяти відділів У. Н. С. в Клівленд і околиці і враз із головними урядниками М. Ольшаницькою, А. Стадниковою і В. Репужинським взяли участь в конференції У. Н. С. Головний радний В. Репужинський отворив збори, представляючи зібраним прибувшого д. Романа Слободяна, гол. фін. секретаря У. Н. Союза, котрий зарядив вибір президії, до якої ввійшли: д. Иосиф Сенчина, предс., від. 192. і Иосиф Биць, секр. від. 364. У. Н. С.

Р. Слободян в двогодинній бесіді вияснив присутним, хто збудував У. Н. С., в яких цілях, хто ним управляє, чиє се майно та вказував способи праці для розвою відділів, а тим самим і всеї організації. В бесіді, повній примірів та фактів, доказував, чим Союз є лучший від „іншуренсів", яка братня поміч уділяється через відділи та із каси У. Н. С. та вкінци пояснив нові роди обезпечення старших і дітей та вказував місцевим урядникам способи красшої спів-праці із головною цетралею.

Як цінною і зрозумілою була ся промова, вказує факт, що всі присутні, заінтересовані порушеними справами, одні наперед других засипували бесідника запитами через більше як дві години і много справ виснено. Кождий дістав вдоволяючу відповідь. Поруршено також справу будови Сиротинця-Захисту при У. Н. С., при чім присутні висказували свої погляди, що така інституція є конче потрібна. Пізно під ніч предс. Й. Сенчина, подякував д. Р. Слободянови за науку і вияснення а присутним за спів-працю в конференції.

В неділю рано зібралось понад дві тисячі Українців коло Українського Народного Дому, та сформували похід. Прапори американські і українські, сотки дітвори Молодечих Департаментів У. Н. С., жіночі відділи У. Н. С., з яких много в народних строях, бр. св. Николая, від. Соединенія, і всі відділи У. Н. С. в Клівленд, О. До походу приґравала Молодеча Українська Банда. Походови приглядались тисячі народа.

В церкві св. Петра і Павла виголосив гарну, зворушаючу бесіду Впр. о. Лев Левицький. Він перейшов історію У. Н. С. від перших початків, вияснив трудности, з якими приходилось бороти, нашому імігрантови і будувати свою рідну організацію. Згадав про початки братства св. Василія, від. 364, всі трудности, які треба було побороти і гарний розвиток братства під умілим проводом місцевого уряду.

Підчас Служби Божої і Панахиди співав хор „Бояна" під проводом діригента д. А. Когута.

По богослуженню сформовано похід до У. Н. Дому, де слідувала друга часть свята. Молодеча Українська Банда відіграла американські і українські гимни під проводом свого учителя д. В. Лесикова. Предсідатель бр. св. Василія д. Іван Кухта повитав зібраних короткою а ядерною промовою, проголосив дальші точки концерту, та представляв бесідників. Треба признати, що тов. Співацьке Боян, вивязалось як найкрасше. Кожда пісня була відспівана гармонійно та з повним чуттем. Гарно вийшли деклямації д. Луки Стахурського і д. Ігнатія Гаврика.

Привітну промову виголосив д. О. Малицький, місцевий адвокат, взиваючи до лучности, бо тільки в лучности сила. Колись гурток людей, а днесь могуча організація. Тільки згоди і єдности та спільної праці будовання, а будучність запевнена. Присутні нагородили бесідника грімкими оплесками.

Другим бесідником був д. Володимир Куривчак, адвокат. Він розказав, чим є У. Н. С. для Українців тут в Америці. Се наша рідна організація, бо опікується вдовами і сиротами. Се опікун, який не забуває за бідних калік. Опікун, який дає опіку не тільки тут, а також і бідному народови в Европі. Я також — говорив бесідник — завдячую У. Н. Союзови своє вишколення, бо коли лишився безпомічний, Союз своєю стипендією поміг мені скінчити школи. Бесідник взивав родичів, щоби посилали своїх дітей до висших шкіл. При кінци взивав присутних, щоби не забували клича „свій до свого", бо тільки в той спосіб своїми силами станемо рівними між прочими культурними народами.

Головну бесіду виголосив д. Р. Слободян, гол. фін. секретар У. Н. С. Я не берусь описувати всеї півторагодинної бесіди, бо моє перо за слабке. Яке враження зробила ся бесіда, відчули всі присутні і що кілька хвиль гучними оплесками висказували свою згоду із виводами бесідника. Він не забув за наших Прикарпатських Українців, котрі взяли участь в нашім святі і вказав дорогу для них, не туди, куди тягне змадяризована інтеліґенція, себто „Куди Тиса пливе", а туди, де бється щире українське серце, де Львів, Київ і славний Дніпро. Розшматована Україна взиває нас до праці і єдности. Праця наша має бути в наших організаціях. Не сміємо забути за молоде поколінне, бо нас не стане, прорідяться наші ряди і тому вже днесь час записати свої діти до Молодечого Департаменту, а старших до дорослих членів У. Н. Союза.

Свято закінчено народними гимнами, а присутні в гарнім настрою, підбадьорені до дальшої праці, розійшлися домів, щоби відтак вернути вечером на забаву.

Йосиф Биць.

ПРО ВСЕ ПОТРОХУ.

УРИВКИ.

Був колись на Україні міністер жидівських справ Красний.

Значіння цього призвища не треба розуміти по українському.

Скорше по московськи.

Бо коли він перебував при директорії, то підмазувався до небіжчика Петлюри, а коли його компатріот убив Головного Отамана, то Красний зачав валити всяку брехню на покійного голову директорії.

Наші діячі здивувалися.

Просто вірити не могли, щоби міністер У. Н. Р. міг дійти до підлости.

І все не могли додуматись: з чогож воно могло таке статися?

Аж ось тепер виясняється.

В Харкові арештовано Красного, як петлюрівського міністра.

Виходить, пропхалася скотиняка з Парижа до Харкова.

Ну й скажіть на милість: чи спірітуалізм дурниці?

Сама вже природа вказувала на Красного, що він червоний.

А коли так, то нема чого дивуватися, а большевикам нема що ображатися, коли їх звуть підлими.

* * *

Дивно: чого це большевики нападають на „оборону".

Бо лідер „оборонців" Шаповал персональний приятель Белї Куна.

А приказка говорить: коли мій ворог є приятелем мого приятеля, то вже він мені не ворог.

Комуністи, перестаньте нападати на Григоріїва.

* * *

Поляки то дуже вихована нація.

Аж смердить.

Не дурно „французкі єнзик бардзо подобни до польскего".

А щоби доказати свою культурність, вони не пустили німецьких авіяторів переїхати данціґською смугою.

Не можуть, певно, знести німецької некультурности. Але...

Хто знає, може й ліпше, що не пустили Німців. Бо все таки небезпечно заходити між розбишак. Можуть ограбувати, або й убити.

Цікаво, як задивляється „Руський Селянин" на ті західні штучки?

* * *

Еміґрантська преса занята Андрушою Левицьким, який, кажуть, позичив пару центів на життя.

І відразу професори та посли в Америці повернули носа у той бік.

І нюхають.

Цвікери протирають, аби розглянути добре, які то ті анґлійські фунти.

А носи їхні, як ті слонячі хоботи, витягаються до „Тризуба".

А презбитеріянський професор ціліське число „Нового Свята" (не витинки) післав на памятку славним беззубцям.

Мовляв, не забудьте й мене.

— Люде добрі! Та зложіться презбитеріянинови на шифкарту. Хай уже їде до Левицького. На що брати гріх на душу! Хай ще поживе в Парижі!

Василь Шкода.

МАРУ, ЯПОНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬНИЙ СИМВОЛ.

Майже всі японські кораблі попри свою назву мають ще назву „Мару". Тому богато літ назад Японці вживали слова „Мару", коли хотіли висловити чемність якусь, отже передовсім у листах. Пізніше це змінилося: на означення форми ввічливости уживали слова „Маро", а словом „Мару" означали все те, чим кождий радів. Дуже добрий меч, якийсь старинний спадковий предмет і т. д. називали „мару". Нині вживають слова „мару" на означення всього, від чого залежить життя Японця, отже й на означення корабля, що відбуває далекі подорожі. Човна і зовсім малі кораблі не називають словом „мару", бо вони часто мають назву жіночого роду, а „мару" надають лише річам мужеського роду. Давніше Японець, коли прийшлось йому відбути довшу морську подорож, він вишукував собі у пристані чоловіка, який мав бути його заступником перед Богом. Чоловік той мусів постити. Коли подорож пощастилася, заступник дістав винагороду. Коли подорож не вдалася, його господар ганьбив і бив. Коли корабель затопився, то заступник мусів згинути, бо підозрівали, що він не додержав обіту, не постив. Такого чоловіка називали корабельним „мару", а з часом стали додавати до імени корабля й імя того заступника. Перший корабель, що дістав таке імя, то був „Ніпон Мару", який побудовано в 1591. році. Нема законного обовязку, щоби власники кораблів додавали до назви корабля назву „Мару". Але всі, майже без виімки, приноровлюються до того неписаного, стародавного закону. — Є ще інші пояснення. Коли Японія стала вести торговлю з чужими краями, і купці хотіли туди виправляти кораблі, не міг ніякий корабель покинути Японії, поки правительство не дало дозволу. На доказ даного дозволу додавано кораблеви назву „Мару". Як згадано вже, зовсім малі кораблі і малі човна не потребували мати назви „Мару". Не мали її і воєнні кораблі. Це й зрозуміле, бо маленьких кораблів не пускали в далеку подорож, а знову держава своїм власним кораблям не потребувала давати спеціяльного дозволу на виїзд.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. „Українська Січ", від. 182, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеся в 2-ій годині пополудни, в неділю, 12. серпня 1928 в гали парохіяльній, 47 Гови Еви, Пасейк. На порядку нарад є важні товариські справи до полагодження; буде вибір обслуги до балю і роздання тікетів. Проситься членів явитись на збори як найчисленнійше. — М. А. Пипюк, предс.; Гр. Яськів, секр.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляється всіх правно голосуючих членів греко католицької церкви св. Володимира в SCRANTON, PA., що

НАДЗВИЧАЙНИЙ МІТИНҐ ПАРОХІЯЛЬНИЙ

— відбудеться —

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ
428 SEVENTH ST., SCRANTON, PA.

12-ГО АВГУСТА 1928

в годині першій по обіді.

Мітинґ скликується, щоби обговорити справи церковного майна. 174,7,8

Йосиф Коротош, предс.
Іван Чуприн, секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

